

СУЧАСНИЙ ЗАКЛАД ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ДО ПРОБЛЕМИ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОЇ ДЕФРАГМЕНТАЦІЇ

Проскура Оксана Іллівна,
директор Київської гімназії східних мов № 1
Асоційованої школи ЮНЕСКО,
вчитель-методист,
Заслужений працівник освіти України

Вступ. В Україні за роки незалежності напрацьовано нормативно-правову базу, що спрямована на стабілізацію, модернізацію та подальший розвиток вітчизняної освіти. У Законі України «Про освіту» зазначається, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства. Задля цього у закладах загальної середньої освіти вибудовувалася відповідна система, функціонування якої детермінувалося потребою формування у здобувачів освіти гуманістичних цінностей та необхідних для успішної самореалізації компетентностей. Однак шкільна освіта України, після вторгнення російських військ, зазнає широкомасштабної фрагментації на рівні управління освітою, на рівні освітнього менеджменту, педагогічного лідерства і суб'єкт-суб'єктної взаємодії, завдаючи важких психологічних травм учням, батькам, учителям.

Мета роботи – акцентувати на особливостях управлінсько-педагогічної взаємодії в Київській гімназії східних мов № 1 за воєнного стану в країні, на потребі максимально сконцентруватися на аксіологічному складнику суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Матеріали і методи. У процесі дослідження застосовано загальнопедагогічні методи, щоденний та тижневий підсумковий моніторинг перебігу освітнього процесу і психологічного стану як учнів, так і їхніх батьків, методи зіставлення, аналізу, систематизації та узагальнення.

Результати й обговорення. Сьогодні гімназія працює на високому рівні педагогічного партнерства, прагне створювати в такий спосіб максимальне

сприяння розвитку творчості, креативу, таланту здобувачів освіти, злету їх думки. Головне – підтримка і турбота про кожного гімназиста, за яких вони хоч на деякий час відволікаються від жахів війни. Зараз непросто писати ці слова, а надто, коли наші випускники здобували кращі місця на ринку праці і були бажаними в наукових та освітніх спільнотах України і багатьох країн світу.

Сьогодні кожен наш педагог гасло «Бути першими завжди й в усьому» втілює з неабияким усвідомленням того, що треба вистояти, треба перемогти. І це важливо у XXI столітті за глобалізації економічних процесів і суспільного розвитку, за взаємозалежності багатьох сфер людської діяльності і зближенням націй, народів, держав. Шкільна освіта змушена трансформуватись, переорієнтовуючись на особистість, на фундаментальні гуманістичні цінності [12]. Вистоймо, переможемо – культурний та інтелектуальний потенціал українського народу потужний.

Шкільництво, як ніколи, згуртовується навколо ідеї миру і добра, без чого унеможлиблюється виховання відповідальних громадян, які, як зазначається в Законі України «Про освіту», здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь особистості та суспільства, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Пропозитивність є визначальною для органічного входження українців у світове співтовариство і набуття членства України в Європейському Союзі. Утвердження пропозитивності, на думку науковців, можна вважати національною ідеєю, що може бути зреалізована через освіту і культуру, за становлення пропозитивного світосприймання і розвитку пропозитивного думання як важливих складників проєктування прийдешнього, життєвого успіху кожної особистості й прогресу суспільства загалом [1].

Сьогодні кожен наш педагогічний працівник – лідер. Ми не зупиняємося на досягнутому, набуваємо нових компетентностей, що впливають із трансформаційних реалій в освітній галузі: підвищуємо професійну

майстерність; вибудовуємо технології само- та взаємонавчання; опановуємо разом із учнями сучасні ІКТ; навчаємо гімназистів адекватно (передусім – здоров'язбережувально) рефлексувати на індивідуальні прояви та соціальні стреси, на цінності, установки, орієнтації і т.ін.

Особлива роль відводиться формуванню світогляду особистості учня, на основі якого розвивається система ціннісних орієнтацій, поглядів, переконань, усвідомлюється місце в суспільстві, визначається обов'язок і відповідальність перед співвітчизниками та Батьківщиною. Розвиток морально-громадянських цінностей здобувачів освіти охоплює такі структурні компоненти розвитку етичної і громадянської компетентностей – знаннєвий, ціннісний, діяльнісний, процесуально-особистісний [7]. Українська мова та література є дієвим засобом національно-патріотичного виховання, що має необмежені можливості для здійснення національно-патріотичного, морального, громадянського виховання учнів, розвитку цілісних світоглядних уявлень і усвідомлених переконань, культурно-мовних, морально-громадянських цінностей особистості [10]. Розвиток морально-громадянських цінностей гімназистів відбувається й за їх участі у волонтерській діяльності [9].

Ми розглядаємо педагогічну систему закладу освіти крізь освітню дипломатію, що є специфічною педагогічною системою відносин, яка адаптується й використовується учасниками освітнього процесу. Серед складових освітньої дипломатії: визнання цінності людини в культурних, етичних вимірах; дипломатія як світосприйняття; гуманістична культура відповідального спілкування; вміння бачити позитивне та зміни в учасниках освітнього процесу; демократичне узгодження позицій; сформованість комунікативних компетентностей особистості тощо [5].

Моральне та громадянське виховання у процесі становлення особистості учня, базоване на чинних державних документах – Державний стандарт початкової освіти, Державний стандарт базової освіти, Концепція Нової української школи, програма «Нова українська школа у поступі до цінностей», Стратегія національно-патріотичного виховання – проектується як таке, що має

бути максимально комфортним для всіх учасників освітнього процесу і зміцнювати аксіологічні підвалини суб'єкт-суб'єктної взаємодії [4].

Однак, ми стикаємося з фрагментацією суб'єкт-суб'єктної взаємодії на рівні життєвості як цінності і спроможності реалізувати генетично закладені програми розвитку особистості. За такої фрагментації значної шкоди може завдати віртуальне середовище. Аналізуючи проблеми нової етики, J. Куі говорить про Інтернет як про ресурс, що впливає на розуміння того, що є прийнятним, а що ні [11]. Сам факт використання Інтернету впливає на зміну сприйняття того, що саме етичне, а що ні. <...> мережа змінює думку людей про себе, втручаючись в особистість та ідентичність, і призводить до переосмислення того, що є соціально прийнятним (за: [2]).

Вищий ніж досі рівень оперування науково-педагогічною інформацією нам потрібен для упевненого моделювання освітніх процесів, адже багато наших учнів і вчителів змушені були покинути свої домівки. Інтернет-ресурси дають нам змогу осучаснювати і розробляти педагогічні технології, педагогічний та навчальний інструментарій для здійснення дистанційного навчання, що максимально відповідає професійному оперуванню знаннями про фізичні, фізіологічні, інтелектуальні, емоційні, вольові та інші структури особистості (за: [3]).

На тлі глобальних світових процесів, інтеграції України у європейський правовий і демократичний простір українсько-польські взаємини зокрема сприяють процесам трансформації полікультурної освіти громадян, упровадженню принципів толерантності, міжнаціональної злагоди, взаєморозуміння народів на особистісному, соціальному та державному рівнях [8].

Вважаємо, що нам відкривається незаангажоване бачення майбутнього, що може стати важливим містком між реформуванням системи освіти і практичною його реалізацією у контексті Нової української школи.

У цьому освітньому просторі активно формуються (відбувається своєрідна дефрагментація) принципово нові управлінських зв'язки і стосунки в

педагогічному колективі і в гімназійній родині загалом. Аналітична діяльність педагогічного колективу (передусім заступників директора та завідувачів методичних об'єднань педагогічних працівників) спрямовується на якісні освітні результати з опертям на: досвід освітніх і соціальних практик; верифіковані моделі організації освітнього процесу (наприклад, інноваційна модель розвитку культурно-мовних та морально-громадянських цінностей учнів); колегіальність у сфері наукової та науково-дослідницької діяльності; оновлювані управлінські функції, педагогічні технології, форми і методи навчання; кваліфікацію педагогічних працівників, їх науково-публікаційну активність; суспільні та соціальні ресурси; управлінські та педагогічні інновації; розроблення авторських освітніх програм і курсів за вибором тощо [6].

За щорічної атестації педагогічних кадрів проводиться й анкетування учнів гімназії з метою виявлення оцінки роботи вчителів, які атестуються. Це дає можливість визначити й оцінити індивідуальні особливості членів педагогічного колективу: ділові, професійні якості; особистісні, людські якості, уміння компетентно організовувати освітню діяльність учнів на уроці та у позаурочній діяльності; уміння створювати позитивну атмосферу на уроці; уміння навчити працювати з різними джерелами інформації.

Висновки. Використання освітнього простору, заснованого на довірі, вселяє впевненість у тому, що модернізація методик навчання сприятиме якісній освіті. Водночас необхідно спрямовувати педагогічну діяльність на утвердження ідеалів миру і добра, зібравши воедино (дефрагментувавши) свої помисли, свої знання, свою любов до дітей, до України. Пропозитивність, освітня дипломатія, оптимістичне бачення майбутнього своєї країни сприймаємо як своєрідні аспекти розвитку Нової української школи.

Література

1. Бондаренко Н., Косянчук С. Пропозитивне думання як детермінанта аксіологізації освітнього процесу. *Selected aspects of digital society development*. Monograph (Ed. by T. Nestorenko and A. Ostenda). Publishing House of

University of Technology, Katowice, 2021 106–114. URI:
<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725705>

2. Косянчук С. В. Дидактика педагогічних технологій: протистояння впливу деструктивних проявів віртуальності. *Nowoczesna nauka: teoria i praktyka* : Mater. II Międz. Konf. Nauk.-Prakt. / [pod red. S. Gorniaka]. Katowice: Nowa nauka, 2018. S. 218–222.

3. Косянчук С. В. Соціально сутнісні детермінанти розвитку педагогічних технологій профільного навчання: від дефініцій до практики. *Гуманітарний вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка*. Полтава: ПолтНТУ ім. Юрія Кондратюка, 2018. Вип. 3. С. 84–98.

4. Луцак О. Морально-громадянське орієнтування виховної роботи в закладі освіти. *Формування громадянської культури в Новій українській школі: традиційні та інноваційні практики* : зб. матер. конф. / [за заг. ред. Г. Л. Єфремової, С. М. Луценко, Л. П. Іващини]. Суми: РВВ СОІППО, 2020. С. 151–156.

5. Проскура О. Освітня дипломатія: визнання інноваційності педагогічної системи для освіти України XXI століття. *Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи* : матер. Першої міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Київ, 18 квіт. 2019 р. Київ: Фенікс, 2019. С. 222–225. URI:
<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/715675>

6. Проскура О. І. Розвиток наукової школи у системі управлінсько-педагогічної діяльності гімназії. *Priority directions of science and technology development*. The 5th International scientific and practical conference (January 24-26, 2021). SPC – Sci-conf.com.ua, Kyiv, Ukraine. 2021. Pp. 859–865. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-priority-directions-of-science-and-technology-development-24-26-yanvaryu-2021-goda-kiev-ukraina-arhiv/>

7. Савченко М. П. Актуалізація ідей В. О. Сухомлинського про моральне виховання учнів у контексті розвитку морально-громадянських цінностей особистості. *Педагогіка, спрямована у майбутнє* : практико-орієнтований

посібник / [авт.-упоряд. Кириченко В. І., Ковганич Г. Г.]. Харків: «Друкарня Мадрид», 2019. С. 98–107.

8. Савченко М. П. Українсько-польські взаємини у контексті розвитку культурно-мовних та морально-громадянських цінностей гімназистів. *Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат* : зб. наук. праць II міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ. 14–15 трав. 2020 р. Київ: Міленіум, 2020. С. 161–162.

9. Сегеда Ж. П. Волонтерська діяльність гімназистів як вияв морально-громадянських цінностей особистості. *Україна, українська мова – світ XXI століття у діалозі культурно-мовних, морально-громадянських цінностей особистості та педагогічних систем* : ел. зб. ст. за матер. XXII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25 жовт. 2019 р. / [за наук. ред. Г. О. Васьківської]. Київ: Педагогічна думка, 2019. С. 446–451.

10. Ушакова Т. Розвиток учнівської творчості і національно-патріотичне виховання засобами української мови та літератури. *Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи* : матер. Першої міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Київ, 18 квіт. 2019 р. Київ: Фенікс, 2019. С. 259–261. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/715688>.

11. Kuś J. Jak nowe technologie wpływają na relacje międzyludzkie? Raport Edu-Tech 2016. *Nowe technologie w swiecie edukacji. Edutorial.pl. Portal o nowoczesnej edukacji.* URL: <https://edutorial.pl/wp-content/uploads/2016/09/raport-edu-tech-2016.pdf>

12. Proskura O. Educational process quality and quality management systems – an urgent problem of modern education. In I. Mihus (Eds.). *Academic integrity in public administration and educational institutions (APAEI)*. International Conference (March 26, 2020), Kyiv-Tallinn. Scientific Center of Innovative Researches OÜ, Estonia; KROK University, Ukraine. 2020. Pp. 74–76. (DOI:10.36690/APAEI.2020.80).